

Protestantse Gemeente Utrecht

Jaarrekening 2017 van het College van Kerkrentmeesters

kerk in de stad, kerk vóór de stad

versie 7
18 mei 2018

Door de Algemene Kerkenraad in tweede lezing vastgesteld op 27 augustus 2018

Inhoudsopgave

	pagina
Verantwoording	2
Organisatie	3
Verslag van het CvK	4
Verklaringen van CvK en AK	5
Grondslagen	6
Balans	8
Staat van Baten en Lasten	9
Specificaties Balans	10
Overige rechten en verplichtingen	26
Specificaties Baten en Lasten	27
Verrekening met bestemmingsreserves	36
Bijlagen	
1. Balans en weerstandsvermogen per wijk	37
2. Baten en Lasten per wijk	38
3. Bijdragen per wijk	39
4. Exploitatie per kerkgebouw	40

De bijlagen vallen buiten het bestek van de accountantscontrole.

Verantwoording

Financiële administratie en samenstelling jaarrekening:

Bureau van de Protestantse Gemeente Utrecht
Margaretha van Parmadreef 14
3561 SR Utrecht

030 - 2737540
www.pgu.nu

Controle jaarrekening:

Van Ree Accountants en Belastingadviseurs BV
Postbus 137
3430 AC Nieuwegein

Organisatie

Het College van Kerkrentmeesters (CvK) van de Protestantse Gemeente Utrecht (PGU) legt in deze jaarrekening verantwoording af over het financiële beleid in het boekjaar 2017.

De PGU was op 1 januari 2017 onderverdeeld in 10 wijkgemeenten en eigenaar van 13 kerkgebouwen. De financieel-administratieve indeling van de PGU is gebaseerd op een combinatie van beide:

Kostenplaats	Status	Kerkgebouw	E/H	Leden	Bijdragen
Centraal	PGU				
EUG	Wijkgemeente	Janskerk	H	359	111
Jacobi	Wijkgemeente	Jacobikerk	E	1.897	309
CP Dom	Wijkgemeente	Domkerk	E	1.352	213
Bethel	Deelwijk Zuilen	Bethelkerk	E	1.011	181
Oranje	Deelwijk Zuilen	Oranjekapel	E	781	53
Johannes	Wijkgemeente	Johannescentrum	E	1.348	268
Tuindorp	Wijkgemeente	Tuindorpkerk	E	1.618	239
Nieuwe Kerk	Wijkgemeente	Nieuwe Kerk	E	1.688	267
Wilhelmina	Deelwijk Marc-Wilh	Wilhelminakerk	E	1.457	128
Nicolai	Wijkgemeente	Nicolaikerk	E	1.883	233
Marcus	Deelwijk Marc-Wilh	Marcuskerk	E	1.422	225
West	Wijkgemeente	Wijkplaats (DMO)	H	2.731	225
De Haven	Pioniersplek	Triumfatorkerk	H	32	13
Janskerk	Gebouw (Centraal)	Janskerk	E		
Triumfator	Gebouw (Centraal)	Triumfatorkerk	E		
				<u>17.579</u>	<u>2.465</u>

De kostenplaats PGU-Centraal representeert de gemeenschappelijke beheerszaken van de PGU, die onder de rechtstreekse verantwoordelijkheid van het CvK vallen. De andere kostenplaatsen, in dit jaarverslag kortweg aangeduid als 'wijken', zijn georganiseerd rond een kerkgebouw. Daarbij is aangegeven of de wijk verantwoordelijk is voor de exploitatie (E) van het gebouw of deze vierplek alleen huurt (H).

Per wijk is het aantal in het LRP ingeschreven personen (leden, blijkgevers etc.) vermeld, en daarnaast het aantal bijdragen via de Actie Kerkbalans. Het aantal financieel betrokken personen is overigens hoger, omdat een PE (gezin) meestal gezamenlijk betaalt en omdat er ook buiten Kerkbalans om wordt bijgedragen, bijvoorbeeld direct aan de wijk.

De gebouwen Triumfatorkerk (verkocht in 2017) en Janskerk vallen rechtstreeks onder het CvK. De andere wijken hebben een eigen gedelegeerde verantwoordelijkheid voor de financiën van de wijk, voor het beheer van het kerkgebouw, en voor het werkgeverschap van de medewerkers. Voor al deze wijken met een eigen bestuur, meestal de wijkraad van kerkrentmeesters en de wijkkerkenraad, is een wijkjaarrekening opgesteld, die aansluit bij deze geconsolideerde jaarrekening van de PGU.

Sinds september 2017 zijn de deelwijken Bethelkerk en Oranjekapel verenigd tot Kerk op Zuilen. Eind 2017 is de deelwijk Marcuskerk samengegaan met de wijk Nicolaikerk. Voor het boekjaar 2017 en in dit jaarverslag is de indeling in kostenplaatsen aangehouden, zoals die was op 1 januari.

Alleen de PGU als geheel heeft rechtspersoonlijkheid (naast de Diaconie, die een aparte jaarrekening publiceert). Een wijk kan geen overeenkomsten op het gebied van personeel, gebouwen of financiën aangaan, zonder instemming van het College van Kerkrentmeesters.

Verslag van het College van Kerkrentmeesters

Met deze geconsolideerde jaarrekening van de Protestantse Gemeente Utrecht verschaft het College van Kerkrentmeesters inzicht in de balans per 31-12-2017, en daarmee in de opbouw en samenstelling van het vermogen, en in alle baten en lasten in het boekjaar 2017.

De jaarrekening sluit met een balanstotaal van	€ 22.229.214
en met een resultaat over het boekjaar 2017 van	€ 127.335

In de begroting van de PGU voor 2017 was nog een tekort van meer dan € 200.000 voorzien. Maar door € 275.000 aan hogere inkomsten dan verwacht en € 60.000 aan lagere uitgaven, kwam het saldo van baten en lasten uit op ruim € 125.000.

Het beleid van de PGU is gericht op een sluitende exploitatie van elk van de afzonderlijke wijken. In bijlage 2 zijn alle wijkjaarrekeningen samengevat.

De meeste wijken eindigden positief. Daarvan stellen vijf wijken voor om bij elkaar € 153.000 toe te voegen aan bestemmingsreserves.

De wijken Bethelkerk, Oranjekapel en Marcuskerk hadden een tekort over 2017. Dit was niet onverwacht. Deze wijken zijn in 2017 betrokken in samenvoegingen, met onder andere als doel om de exploitatie in evenwicht te brengen.

Het verwachte tekort van pioniersplek De Haven kwam ten laste van de voorziening.

Het resultaat van PGU-Centraal is sterk afhankelijk van de opbrengst van de beleggingen, die in 2017 ongeveer uitkwam zoals begroot. Het tekort van Centraal van bijna € 25.000 was al in de begroting voorzien. Bezuinigingen, onder andere op het aantal bureaumedewerkers, moeten in de toekomst tot daling van de kosten leiden en dus ook tot lagere doorbelasting aan de wijken.

Het tekort van Centraal werd grotendeels gecompenseerd door de positieve exploitatie van de Janskerk.

Al een aantal jaren daalt het aantal (betalende) leden van de PGU gestaag. Dit heeft nog niet geleid tot een vermindering van de inkomsten uit bijdragen (zie bijlage 3), maar de terugloop heeft wel tot gevolg dat wijken samengaan en kerkgebouwen worden gesloten:

- De Triumfatorkerk is in 2017 verkocht. Deze kerk was nog in gebruik bij pioniersplek De Haven, die verhuisde naar een andere locatie op het Kanaleneiland.
- De wijken Bethelkerk en Oranjekapel zijn samengegaan tot Kerk op Zuilen, met als voorlopige vierplek de Oranjekapel. De Bethelkerk is gesloten. Er wordt gewerkt aan plannen voor herontwikkeling van het gebouw.
- De wijken Nicolaikerk en Marcuswijk gaan samen verder in de Nicolaikerk. De Marcuskerk wordt in 2018 verkocht.

Vooraf door het sluiten en verkopen van kerken, maar ook door legaten steeg het eigen vermogen van de PGU in 2017 met € 1.600.000 :

Verkoop en vrijval voorzieningen kerkgebouwen	€ 1.106.278
Legaten	€ 349.449
Waardestijging woningen	€ 15.000
Resultaat exploitatie 2017 - zie hierboven	€ 127.335
Toename eigen vermogen PGU in 2017	€ 1.598.062

Voor het eigen vermogen van de wijken, d.w.z de algemene reserve plus bestemmingsreserves, geldt als ondergrens het weerstandsvermogen. Daarbij wordt rekening gehouden met eventuele externe garanties (zie bijlage 1). Na de samenvoegingen hebben per 1-1-2018 alleen nog de Tuindorpkerk en de Wilhelminakerk een duidelijk te laag weerstandsvermogen.

Een deel van de uitgaven in 2017 wordt verrekend met eerder gevormde bestemmingsreserves. Naast enkele reserves van wijken, gaat het daarbij met name om € 76.000 aan subsidies uit het Ad Voogtfonds. Daarnaast worden inkomsten ontvangen in 2017 toegevoegd aan reserves. Het grootste deel van de toevoegingen, € 153.000, heeft betrekking op resultaatbestemming op voorstel van wijkraden van kerkrentmeesters van vijf wijken met een positieve exploitatie.

Resultaat exploitatie 2017 - zie hierboven	€ 127.335
Onttrekking aan bestemmingsreserves	€ 156.165
Toevoegingen aan bestemmingsreserves	-€ 182.863
Eindsaldo 2017	€ 100.637

Per wijk wordt het eindsaldo van de exploitatie toegevoegd of onttrokken aan de algemene reserve.

Utrecht, voorjaar 2018.

Verklaring van het College van Kerkrentmeesters

Het College van Kerkrentmeesters van de Protestantse Gemeente Utrecht verklaart dat de jaarrekening over het jaar 2017 in overeenstemming met de richtlijnen van de Protestantse Kerk in Nederland is opgesteld en biedt deze aan de Algemene Kerkenraad aan.

Datum :

Dhr. H.A. van der Kolk
voorzitter

Dhr. G. Tijmes
secretaris a.i.

Dhr. W.P. van Grootheest
penningmeester

Verklaring van de Algemene Kerkenraad

De Algemene Kerkenraad van de Protestantse Gemeente Utrecht verklaart dat de jaarrekening over het jaar 2017 in eerste lezing voorlopig is vastgesteld, ter inzage is voorgelegd aan de gemeente en in tweede lezing definitief is vastgesteld.

Datum :

Dhr. R.W. van Bommel
voorzitter

Dhr. T. van Kooten
scriba

Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

De activa en passiva zijn opgenomen tegen de nominale waarde in hele euro's.

Materiële vaste activa

De kerkgebouwen, inclusief alle kerkelijk gebonden inventaris, zijn tezamen gewaardeerd op één euro. Verbouwingen of investeringen in herinrichting van kerken worden niet geactiveerd, maar komen direct ten laste van de exploitatie of van het eigen vermogen, bijvoorbeeld van daartoe gevormde bestemmingsreserves.

Niet direct kerkelijk gebonden gebouwen, zoals woningen, worden gewaardeerd op de reële marktwaarde, waarbij de actuele WOZ-waarden het uitgangspunt vormen.

Substantiële investeringen in niet direct kerkelijk gebonden inventaris en installaties kunnen worden geactiveerd en worden dan lineair afgeschreven over de economische levensduur.

Aan- of verkoop van een onroerende zaak wordt verrekend met het eigen vermogen.

Financiële vaste activa

Voor het beheer van de beleggingsportefeuilles is een beleggingsstatuut opgesteld, waarin naast financiële ook ethische richtlijnen zijn vastgelegd voor de fondsbeheerder. Dit geldt niet alleen voor het vermogen van de PGU, maar ook voor het Kapitaal Onderhoud Rijksmonumentale Kerken, waarvan een deel in vruchtgebruik aan de PGU ter beschikking is gesteld.

Deze beleggingen worden (sinds 2016) gewaardeerd tegen de actuele marktwaarde.

Beleggingen in de vorm van leningen worden opgenomen tegen de reële waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico op oninbaarheid worden in mindering gebracht.

Vlottende activa

De vorderingen, waaronder de debiteuren, worden opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico op oninbaarheid worden in mindering gebracht.

Onder de vlottende activa is ook de voorraad (van de Domshop) opgenomen.

Algemene reserve

Dit is de in het verleden opgebouwde financiële reserve van de PGU, waarbij aan elk van de wijken het eigen aandeel daarin wordt toegerekend. Het jaarlijkse resultaat wordt toegevoegd aan of ten laste gebracht van de algemene reserve, voor zover geen andere bestemming is gespecificeerd.

Ontvangen legaten hoger dan € 1.000 en de verkoopopbrengst van onroerende zaken komen ten goede aan de algemene reserve, als geen andere bestemming is benoemd.

Herwaarderingsreserve

Dit is de waarde van de niet kerkelijk gebonden onroerende zaken van de PGU en komt overeen met de WOZ-waardering van deze materiële vaste activa.

Kapitaal onderhoud

Het kapitaal onderhoud rijksmonumentale kerken wordt tot het eigen vermogen gerekend, hoewel de PGU een deel van dit kapitaal in vruchtgebruik heeft. Het rendement van het kapitaal wordt aangewend voor het onderhoud van de vier rijksmonumentale kerken van de PGU.

Het kapitaal onderhoud niet-rijksmonumentale kerken heeft eenzelfde doel, maar dan voor de overige kerkgebouwen. Deze reserve behoort wel volledig toe aan de PGU.

Bestemmingsreserves

Als een bestemmingsreserve wordt gevormd door een van de wijken, is daarvoor de goedkeuring van het CvK vereist.

Voorzieningen

Er zijn voorzieningen ingesteld voor het verevenen van de onderhoudskosten van de gebouwen en van de orgels over meerdere jaren. Aan de voorzieningen liggen meerjarenbegrotingen per gebouw en per orgel ten grondslag. Daarin wordt rekening gehouden met enerzijds de kosten van het geplande onderhoud en anderzijds met de inkomsten uit dotaties uit de wijkexploitatie en uit het rendement op het onderhoudskapitaal, en met subsidies.

Tenzij expliciet anders wordt besloten, komen alleen uitgaven ten laste van de voorziening, die in de meerjaren onderhoudsbegroting zijn voorzien. Verbouwingen en vernieuwing van het interieur vallen daar in principe niet onder.

Naast de onderhoudsvoorzieningen is er voor de Domkerk ook een voorziening voor het interieur.

Schulden

Langlopende schulden hebben een looptijd langer dan een jaar. Onder de kortlopende schulden vallen onder andere de crediteuren.

Baten en lasten

De baten en lasten worden zoveel mogelijk toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Bij meerjarige toezeggingen aan derden worden deze kosten verdeeld over de perioden waarop ze betrekking hebben.

Het resultaat is het verschil tussen de baten en lasten in het boekjaar. Daarnaast wordt gerapporteerd welk deel van de baten en lasten wordt toegevoegd aan, respectievelijk ten laste gebracht van bestemmingsreserves.

Verbonden partij

Voor de realisatie en exploitatie van het gezondheidscentrum Prinsenhof heeft de PGU in 2015 de 'Protestantse Stichting Exploitatie Prinsenhof' opgericht. Alle baten van deze kerkelijke steunstichting, alsmede een eventueel liquidatiesaldo, komen ten goede aan de PGU.

Het bestuur bestaat uit leden van het moderamen van het CvK. De Stichting publiceert een eigen jaarrekening, die ter informatie wordt voorgelegd aan het CvK.

De financiële relatie tussen PGU en Stichting wordt toegelicht in de paragraaf 'Overige rechten en verplichtingen'.

Balans

na resultaatbestemming

	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
	€	€
Activa		
Materiële vaste activa		
Kerkgebouwen	1	1
Woningen	4.041.000	4.026.000
Inventaris	9.550	14.477
	<u>4.050.551</u>	<u>4.040.478</u>
Financiële vaste activa		
Beleggingen PGU	9.373.133	8.241.119
Beleggingen Rijksmonumenten	4.819.003	4.809.493
Lening o.g. aan Stichting Prinsenhof	2.141.298	2.180.822
	<u>16.333.434</u>	<u>15.231.434</u>
Vlottende activa		
Vorderingen	385.762	263.095
Liquide middelen	1.459.467	917.697
	<u>1.845.229</u>	<u>1.180.792</u>
	<u><u>22.229.214</u></u>	<u><u>20.452.704</u></u>
Totaal activa		
Passiva		
Eigen vermogen		
Algemene reserves	7.771.448	6.757.938
Herwaarderingsreserve gebouwen	4.041.000	4.026.000
Kapitaal onderhoud rijksmon. kerken	4.800.949	4.800.949
Kapitaal onderhoud overige kerken	703.860	703.860
Bestemmingsreserves		
Ad Voogt fonds	483.646	266.288
Langdurig ziekteverzuim	93.045	93.520
Studiefonds predikanten	48.790	-
Bestemmingsreserves wijken	1.385.872	1.081.992
	<u>19.328.611</u>	<u>17.730.548</u>
Voorzieningen		
Rijksmonumentale kerken	1.125.056	1.148.864
Niet rijksmonumentale kerken	661.766	833.282
Woningen	238.082	215.738
Orgels	133.425	116.131
Interieur Domkerk	44.111	73.149
	<u>2.202.440</u>	<u>2.387.163</u>
Schulden		
Langlopende schulden	248.023	50.000
Kortlopende schulden	450.141	284.993
	<u>698.164</u>	<u>334.993</u>
	<u><u>22.229.214</u></u>	<u><u>20.452.704</u></u>
Totaal passiva		

Staat van Baten en Lasten

	Begroting 2018	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
<u>Baten</u>	€	€	€	€
Gebouwen	1.091.800	1.228.011	1.122.150	1.199.409
Bijdragen	1.566.000	1.674.402	1.575.100	1.704.725
Financiële baten	267.300	282.420	260.300	364.671
Subsidies	314.200	318.818	291.800	327.323
Diverse baten	3.600	24.433	3.500	12.578
Totaal baten	3.242.900	3.528.084	3.252.850	3.608.706
<u>Lasten</u>				
Gebouwen	932.400	964.356	1.058.420	1.060.703
Medewerkers	1.892.450	1.979.197	1.941.190	1.977.731
Gemeentelieven	134.150	95.085	131.690	87.437
Beheer en administratie	201.950	241.212	213.130	198.488
Verplichtingen	115.600	117.630	112.800	114.008
Diverse lasten	-	3.269	2.300	6.295
Totaal lasten	3.276.550	3.400.748	3.459.530	3.444.662
Resultaat boekjaar	33.650-	127.335	206.680-	164.045
<u>Verrekening met eigen vermogen</u>				
Uit bestemmingreserves	62.250	156.165	112.850	174.567
Naar bestemmingsreserves	-	182.863-	34.270-	205.720-
Eindsaldo boekjaar				
Uit/naar algemene reserve	28.600	100.637	128.100-	132.891

Specificaties Balans

Materiële vaste activa

Kerkgebouwen

De kerken van de Protestantse Gemeente Utrecht worden pro memorie gewaardeerd op € 1.

	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
Totaal kerkgebouwen	<u>1</u>	<u>1</u>

Hieronder is de herbouwwaarde van de kerkgebouwen gespecificeerd, zoals deze wordt aangehouden voor de opstalverzekering. De economische waarde van de kerken is belangrijk lager dan de herbouwwaarde.

Kerkgebouw	Monument	Herbouwwaarde	Herbouwwaarde
		<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
Domkerk	R	59.435.000	59.435.000
Jacobikerk	R	30.113.800	30.113.800
Janskerk	R	24.962.900	24.962.900
Nicolaïkerk	R	17.170.000	17.170.000
Buurkerk	R	pm	pm
Bethelkerk	G	4.241.600	4.241.600
Johanneskerk	G	3.425.300	3.425.300
Nieuwe Kerk	G	5.857.200	5.857.200
Tuindorpkerk	G	7.272.800	7.272.800
Marcuskerk	G	3.866.400	3.866.400
Wilhelminakerk	G	4.197.300	4.197.300
Triumfatorkerk	G		2.725.000
Oranjekapel	-	<u>1.804.000</u>	<u>1.804.000</u>
		<u>162.346.300</u>	<u>165.071.300</u>

De kerkgebouwen worden onderscheiden in rijksmonumenten (R) en gemeentelijke monumenten (G). Alleen de Oranjekapel heeft geen monumentale status.

De Buurkerk is verhuurd aan de Gemeente Utrecht en huisvest het Museum Speelklok. De huurder is volledig verantwoordelijk voor de exploitatie van het gebouw, en voor al het onderhoud en de kosten daarvan.

De Triumfatorkerk en de bijbehorende kosterwoning zijn op 1-4-2017 verkocht voor € 720.000.

Bestemming van de opbrengst:

Bestemmingreserve Ad Voogtfonds	250.000
Bestemmingreserve studiefonds predikanten	50.000
Bestemmingsreserve De Haven (compensatie extra huurkosten)	2.500
Algemene reserve	<u>417.500</u>
Totaal	<u>720.000</u>

De Bethelkerk is per september 2017 buiten gebruik gesteld. Er wordt gewerkt aan een plan voor herontwikkeling van het gebouw tot nieuwe vierplek voor de wijk en buurtklooster, in combinatie met appartementen.

De Marcuskerk is eind 2017 gesloten en zal in 2018 worden verkocht.

Andere onroerende zaken

Het niet primair kerkelijke onroerend goed wordt gewaardeerd tegen de reële marktwaarde. Deze wordt gelijkgesteld aan de taxatiewaarde voor de Wet Onroerende Zaakbelasting (WOZ).

De totale de waarde van deze materiële vaste activa correspondeert met de herwaarderingsreserve in het eigen vermogen.

<u>Niet kerkelijk onroerend goed</u>	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
Pastorie Abraham Keerstraat 19	333.000	322.000
Pastorie van Lidth de Jeudestraat 2	787.000	767.000
Pastorie Oudwijk 47	858.000	797.000
Pastorie Lessinglaan 77		435.000
Pastorie Van Everdingenlaan 48	378.000	
Pastorie Van Everdingenlaan 52	378.000	346.000
Kosterswoning Bethelkerk, Burg. Norbruislaan 1	202.000	176.000
Kosterswoning Nieuwe Kerk, Bollenhofsestraat 140	323.000	314.000
Kosterswoning Wilhelminakerk, Hobbemastraat 41	214.000	174.000
Kosterswoning Triumfatorkerk, Marco Pololaan 183		170.000
Kosterswoning Janskerk, Janskerkhof 28	368.000	325.000
Perceel Prinsenhof, Eykmanlaan 433	200.000	200.000
Woning Vrouwe Justitiaplein 12	pm	pm
Totaal onroerende goederen	<u>4.041.000</u>	<u>4.026.000</u>

De pastorie Lessinglaan 77 is verkocht voor € 523.596. De woning van Everdingenlaan 48 is aangekocht als (meer courante) pastorie voor 409.605. Deze transacties zijn verrekend met de algemene reserve. De aangekochte pastorie zal in 2018 worden gerenoveerd, ook ten laste van de algemene reserve.

De kosterswoning Marco Pololaan 183 is samen met de Triumfatorkerk verkocht.

De waarde van het perceel aan de Eykmanlaan, waarop het gezondheidscentrum van de Stichting Exploitatie Prinsenhof is gebouwd, is gesteld op € 200.000.

De woning aan het Vrouwe Justitiaplein is in 2013 verkregen uit een erfenis ten behoeve van de wijkgemeente Nicolaikerkerk. Het huis is in vruchtgebruik bij de huidige bewoner.

De totale mutatie van de waarde van deze onroerende zaken in het boekjaar is € 15.000. Dit is tevens de mutatie van de herwaarderingsreserve in het eigen vermogen.

Inventaris

Alleen de niet kerkelijk gebonden inventaris, zoals kantoor- en cateringapparatuur, wordt geactiveerd. Deze wordt afgeschreven over de economische levensduur.

	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
Waarde inventaris begin boekjaar	14.477	20.777
Investeringen (2017: schoonmaakmachine Janskerk)	5.500	5.621
Afschrijvingen	10.426-	11.921-
Totaal bedrijfsinventaris	<u>9.550</u>	<u>14.477</u>

Financiële vaste activa

<u>Beleggingen</u>	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
1. Portefeuille PGU - aandelen en andere effecten	9.373.133	8.241.119
2. Portefeuille Rijksmonumentale kerken - tegoeden	4.819.003	4.809.493
3. Lening o.g. aan Stichting Exploitatie Prinsenhof	2.141.298	2.180.822
Totaal beleggingen	<u>16.333.434</u>	<u>15.231.434</u>

1. Portefeuille PGU

Het grootste deel van de reserves van de PGU is belegd in een beleggingsportefeuille die wordt beheerd door ABN-AMRO MeesPierson, op basis van een mandaat waarin de PGU regels heeft vastgelegd met betrekking tot risicospreiding en verantwoord beleggen.

Sinds 2016 worden de beleggingen gewaardeerd tegen de marktwaarde. De waardering sluit direct aan bij de kwartaalrapportages van de fondsbeheerder.

<u>Samenstelling portefeuille PGU</u>	<u>Verdeling 31-12-2017</u>		<u>Rendement</u>
Aandelen	19,5%	1.831.920	11,94%
Obligaties	41,1%	3.849.964	1,37%
Alternatieve beleggingen	10,3%	962.873	-3,29%
Liquiditeiten	29,1%	2.728.375	-1,45%
Totaal	100,0%	9.373.133	2,39%

In 2017 is door de fondsbeheerder een netto beleggingsrendement behaald van 2,39%.

<u>Verloop portefeuille PGU</u>	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
Begin boekjaar	8.241.119	7.483.275
Toevoegingen PGU	726.925	435.000
Toevoeging Wijkvereniging Nieuwe Kerk	195.000	
Beleggingsresultaat (na aftrek kosten)	2,39% 210.089	4,24% 322.844
Totaal balanswaarde	9.373.133	8.241.119

De PGU heeft ingestemd met een verzoek van de Wijkvereniging Nieuwe Kerk om € 195.000 te beleggen via de beleggingsportefeuille van de PGU. Het jaarlijkse rendement voor de Wijkvereniging wordt toegevoegd aan het portefeuille-aandeel. Zie ook passiva, langlopende schulden.

2. Portefeuille Kapitaal Onderhoud Rijksmonumentale kerken.

Zie ook de toelichting op dit Kapitaal bij de specificaties van het eigen vermogen.

Voor de aparte beleggingsportefeuille voor het kapitaal van € 4.800.949 is, in overleg met de subsidiegevers, een zeer defensief beleggingsmandaat vastgesteld, waarbij niet wordt belegd in aandelen. Op advies van de vermogensbeheerder zijn eind 2014 alle obligaties verkocht. De portefeuille bestaat momenteel alleen uit spaartegoeden.

<u>Verloop portefeuille Rijksmonumenten</u>	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
Begin boekjaar	4.809.493	4.853.151
Toevoegingen en onttrekkingen		85.000-
Gerealiseerd resultaat	0,20% 9.510	0,87% 41.342
Totaal balanswaarde	4.819.003	4.809.493

Het resultaat is, via de exploitatie van de betreffende wijken, toegevoegd aan de onderhoudsvoorzieningen van de vier rijksmonumentale kerken. Vanuit de voorzieningen worden de eigenlijke uitgaven voor het onderhoud gedaan.

Het jaarlijkse rendement op de portefeuille wordt niet alleen boekhoudkundig aan de voorzieningen toegevoegd, maar ook daadwerkelijk aan de portefeuille onttrokken. Door de portefeuille zelf steeds (ruim) op de ingelegde 4.8 miljoen te houden, blijft de relatie tussen het kapitaal en de bijbehorende portefeuille inzichtelijk.

3. Lening aan Stichting Exploitatie Prinsenhof

Zie ook de toelichting op de Prinsenhof bij de Overige rechten en verplichtingen.

Aan de Stichting is een langlopende lening verstrekt voor de realisatie van het gezondheidscentrum Prinsenhof op het perceel van de PGU aan de Eykmanlaan. Per 1 juli 2016 bedroeg de totale lening € 2.200.000. De lening wordt in 30 jaar annuïtair afgelost, tegen een rente van 4% per jaar.

<u>Lening o.g. aan Stichting Prinsenhof</u>	<u>31-12-2017</u>		<u>31-12-2016</u>	
Begin boekjaar / Begin volledige lening		2.180.822		2.200.000
Aflossingen		39.524-		19.178-
Lening per ultimo boekjaar		<u>2.141.298</u>		<u>2.180.822</u>
Renteopbrengst in boekjaar	4,00%	86.513	4,00%	85.400

Naast de rente en aflossing betaalt de Stichting € 10.000 per jaar aan de PGU als huur voor het perceel aan de Eykmanlaan.

<u>Aandeel in beleggingen en verdeling rendement</u>	<u>31-12-2017</u>	<u>rendement</u>
Reserve PGU algemeen	5.642.820	157.617
Wijkreserves (90% van Rekening Courant wijken)	4.987.782	121.780
Kapitaal rijksmonumentale kerken	4.800.949	9.383
Kapitaal niet rijksmonumentale kerken	703.860	19.215
Belegging Wijkvereniging Nieuwe Kerk	198.023	3.023
	<u>16.333.434</u>	<u>311.019</u>

De verdeling van het rendement is gebaseerd op het aandeel van de verschillende reserves in de de belegde financiële middelen. Kleine verschillen zijn het gevolg van verrekeningen uit voorgaande jaren, bijvoorbeeld restitutie van dividendbelasting.

Historisch rendement

Beleggingen	2013	2014	2015	2016	2017
1. Portefeuille PGU algemeen	3,39%	8,84%	1,00%	4,24%	2,39%
2. Portefeuille Rijksmonumenten	0,26%	5,67%	1,16%	0,87%	0,20%
3. Lening Prinsenhof				4,00%	4,00%

Vlottende activa

<u>Vorderingen</u>	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
Investeringen herontwikkeling Bethelkerk	115.824	
Nog te ontvangen door PGU-Centraal	53.747	74.772
Rekening courant Diakonie	31.878	10.666
Rekening courant Stichting Prinsenhof	9.209	31.441
Rekening courant Choral Evensong & Pub	11.508	
Debiteuren verhuur wijken	91.704	78.145
Nog te ontvangen wijken	32.990	27.273
Vooruit betaalde kosten	4.202	2.797
Betaalde borgsommen	4.700	3.700
Voorraad Domshop	30.000	34.300
Totaal vorderingen	<u>385.762</u>	<u>263.095</u>

Herontwikkeling Bethelkerk tot kerk en buurtklooster

De deelwijken Bethelkerk en Oranjekapel zijn in 2017 samengegaan als Kerk op Zuilen, met als voorlopige vierplek de Oranjekapel, in afwachting van de voorgenomen herontwikkeling van de Bethelkerk tot vierplek en buurtklooster voor Zuilen. De Bethelkerk is gesloten en overgedragen aan PGU-centraal. De kosten van de herontwikkeling en de doorlopende kosten van het gebouw worden als investering geactiveerd en t.z.t. verrekend met de opbrengst van het project.

<u>Liquide middelen</u>	aantal rekeningen		<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
	centraal	wijken		
Rabo	3	22	1.325.435	627.182
SKG	3		104.887	205.318
ING	3	3	19.963	48.092
ABN-AMRO	1		1	40
Van Lanschot	1		-	28.927
Kas	1	8	9.361	7.637
Kruisposten	1	1	180-	502
Totaal	13	34	<u>1.459.467</u>	<u>917.697</u>

Het hoge saldo aan liquide middelen houdt onder andere verband met de hoge uitgaven voor het onderhoud en restauratie van de Domkerk.

Naast de hier vermelde rekeningen is er ook een Rabo bankrekening van de PGU ter beschikking gesteld aan de Pioniersplek Choral Evensong & Pub. Deze bankrekening is niet opgenomen in deze jaarrekening, omdat de pioniersplek een samenwerkingsverband is tussen PGU en de Oud Katholieke Kerk en daarom buiten de consolidatie is gehouden.

Rekening courant PGU

Het vermogen van de PGU wordt centraal beheerd, inclusief de reserves van de wijken. Dit betekent dat de wijken op hun wijkbalans een vordering hebben op PGU-Centraal. Dit is een rekening courant verhouding, omdat de vordering voortdurend aan wijzigingen onderhevig is, bijvoorbeeld omdat Centraal de AKB-bijdragen ontvangt en lonen of onderhoud betaalt voor de wijken.

	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
Rekening courant wijken	5.541.980	5.049.485
CP Domkerk in vruchtgebruik gegeven	90.756	90.756
Rekening courant PGU Centraal	<u>5.632.736-</u>	<u>5.140.241-</u>
Totaal rekening courant	<u><u>-</u></u>	<u><u>-</u></u>

De rekening courant komt niet voor op de geconsolideerde balans, omdat voor de gehele PGU de totale waarde per definitie nul is. Voor de specificatie van de rekening courant per wijk, zie bijlage met het matrixoverzicht 'Balans per wijk'.

De wijken ontvangen van PGU-Centraal een rentevergoeding over 90% van de vordering op de PGU op 1 januari van het verslagjaar. De resterende 10% van de rekening courant wordt geacht liquide aangehouden te worden voor de lopende verplichtingen. Van de rekening courant van het Citypastoraat Domkerk telt € 90.756 niet mee voor de rentevergoeding, omdat dit bedrag in vruchtgebruik is overgedragen ten behoeve van het Kapitaal Rijksmonumentale Kerken.

Over 2017 is het rendement voor de wijken berekend op 2,73%. Dit is het gewogen gemiddelde van het resultaat op de beleggingen in de algemene portefeuille en de lening aan de Stichting Prinsenhof. De totale vergoeding aan de wijken bedroeg € 121.780.

Eigen Vermogen

<u>Algemene reserves</u>	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
Stand begin boekjaar	6.757.938	6.565.050
Aan- en verkopen onroerend goed	666.487	
Legaten	190.385	59.997
De Haven: bestemmingsreserve naar algemene reserve	56.000	
Exploitatiesaldo boekjaar	100.637	132.891
Totaal PGU, inclusief wijkreserves	<u>7.771.448</u>	<u>6.757.938</u>

Mutaties i.v.m. aan- en verkopen gebouwen:

Deel verkoopopbrengst Triumfatorkerk	417.500
Vrijval onderhoudsvoorzieningen Triumfatorkerk	134.996
Verkoop pastorie Lessinglaan 77	523.596
Aankoop pastorie van Everdingenlaan 48	409.605-
	<u>666.487</u>

In 2017 werden acht legaten ontvangen en toegevoegd aan de algemene reserves van Utrecht-West, Nicolaikerkerk, Citypastoraat Domkerk, Bethelkerk en Johannescentrumgemeente.

Het restant van de bestemmingsreserve voor de exploitatie van de Haven voor de jaren 2014 t/m 2017 is toegevoegd aan de algemene reserve van de pioniersplek.

<u>Exploitatiesaldo boekjaar</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
PGU-Centraal	23.528-	32.101
Wijkgemeenten	104.737	91.240
Janskerk	22.718	29.907
Triumfatorkerk (tot verkoop per 1-4-2017)	3.290-	20.357-
Totaal exploitatiesaldo	<u>100.637</u>	<u>132.891</u>

Dit betreft het eindsaldo van het boekjaar, dat wil zeggen het resultaat van baten en lasten plus het saldo van onttrekkingen en toevoegingen aan de diverse bestemmingsreserves.

Voor het exploitatiesaldo per wijk wordt verwezen naar bijlage 2 en naar de wijkjaarrekeningen. De uitkomst is per wijk toegevoegd of onttrokken aan de algemene reserve, zie bijlage 1.

De gebouwen Janskerk en Triumfatorkerk vallen direct onder het College van Kerkrentmeesters. De resultaten van deze kostenplaatsen zijn verrekend met de algemene reserve van PGU-Centraal.

<u>Herwaarderingsreserve onroerend goed</u>	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
Stand begin boekjaar	4.026.000	3.370.000
Mutaties	15.000	656.000
Totaal herwaarderingsreserve	<u>4.041.000</u>	<u>4.026.000</u>

De herwaarderingsreserve is het deel van het eigen vermogen dat de waarde van het niet kerkelijk gebonden onroerend representeert en komt overeen met de balanswaarde daarvan.

Zie verder de specificaties onder de materiële vaste activa.

Kapitaal onderhoud rijksmonumentale kerken

De Protestantse Gemeente Utrecht is eigenaar van vijf rijksmonumentale middeleeuwse kerkgebouwen, namelijk de Domkerk, de Jacobikerk, de Janskerk, de Nicolaïkerk en de Buurkerk.

De Buurkerk is in 1984 voor 500 jaar verhuurd aan de Gemeente Utrecht voor 100 gulden (€ 45,38) per jaar en huisvest het Museum Speelklok. De volledige verantwoordelijkheid voor het onderhoud en de kosten daarvan liggen bij de huurder.

Vier rijksmonumentale kerken worden onderhouden door de PGU. Voor de financiering van het groot onderhoud zijn de Hervormde Gemeente (nu PGU), de Provincie Utrecht en de Gemeente Utrecht in 1991 een overeenkomst aangegaan, waarin partijen zich wederzijds verplichten tot het in stand houden van een ten dele in vruchtgebruik gegeven kapitaal.

	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
Totaal kapitaal	<u>4.800.949</u>	<u>4.800.949</u>
<u>Specificatie Kapitaal Rijksmonumentale kerken</u>		
Storting Hervormde Gemeente Utrecht	1991	781.401
Storting Gemeente Utrecht- vruchtgebruik	1991	299.495
Storting Provincie Utrecht - vruchtgebruik	1991	335.797
Storting Citypastoraat Domkerk - vruchtgebruik	2000	90.765
Storting Donateursfonds vijf kerken herleven	2000	262.140
Storting Gemeente Utrecht - vruchtgebruik	2001	680.670
Storting wijkgemeente Nicolaïkerk	2001	22.689
Onderhoudsfonds Monumentale kerken (1990/1999)	2002	447.992
Subsidie Gemeente Utrecht	2005	250.000
Storting PGU uit opbrengst verkoop Stefanuskerk	2008	630.000
Schenking Gemeente Utrecht	2009	500.000
Schenking Provincie Utrecht	2009	500.000
	Totaal	<u>4.800.949</u>

Het eigenlijke vermogen blijft in stand. Het rendement op het kapitaal, dat is belegd in een aparte portefeuille met een zeer defensief mandaat, wordt aangewend voor het financieren van het groot onderhoud. Jaarlijks wordt de opbrengst via een verdeelsleutel toegevoegd aan de vier onderhoudsvoorzieningen.

In 2017 werd uit het rendement op het kapitaal € 9.383 gedoteerd.

Kapitaal onderhoud niet-rijksmonumentale kerken

In 2013 heeft het CvK besloten ook voor de acht kerken van de PGU, die geen rijksmonument zijn, een kapitaal te vormen, waarvan het rendement wordt gebruikt voor de financiering van het onderhoud.

	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
Totaal kapitaal	<u>703.860</u>	<u>703.860</u>

Dit kapitaal is in de algemene portefeuille van de PGU belegd. Het beleggingsresultaat wordt in mindering gebracht op de dotaties van de wijken aan de onderhoudsvoorzieningen.

In 2017 werd zo € 19.215 gedoteerd.

Bestemmingsreserve Ad Voogt fonds

Het doel van het Ad Voogt fonds is het financieel ondersteunen van vernieuwingsprojecten binnen de Protestantse Gemeente Utrecht.

	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
Stand begin boekjaar	266.288	339.939
Deel verkoopopbrengst Triumfatorkerk	250.000	
Legaten	41.745	1.938
Collecte vernieuwing stedelijk kerkenwerk	2.319	
Projecten oude stijl		1.500-
Bestedingen aan projecten - zie hieronder	<u>76.706-</u>	<u>74.089-</u>
Totaal Ad Voogt fonds	<u>483.646</u>	<u>266.288</u>

<u>Projecten</u>	<u>t/m 2015</u>	<u>2016</u>	<u>2017</u>	<u>2018 e.v.</u>	<u>Totaal</u>
CP Dom - Night of Light	18.000				18.000
Nicolai - Godly Play	113	2.887	4.481		7.481
Jacobi en EUG - Leefgem. Oudegracht		1.900			1.900
EUG - Teresa van Avila / Vrouwe Wijsheid		2.402	2.975		5.377
Nieuwe Kerk en Jacobi - Jeugdwerker	16.000	12.000	8.000		36.000
Jacobi - Missionair predikant	10.000	20.000	20.000	10.000	60.000
Bethel - Extra / Interim predikant	26.250	31.250	25.000	5.000	87.500
Wilhelmina - Pioniersplek Oost		3.650	8.750	13.850	26.250
PGU - Choral Evensong & Pub			7.500	7.500	15.000
De Haven - Projectplan 2018-2020				75.000	75.000
Totaal	<u>70.363</u>	<u>74.089</u>	<u>76.706</u>	<u>111.350</u>	<u>332.508</u>

Ruimte voor nieuwe projecten 372.296

Het Ad Voogt fonds is aangevuld vanuit de verkoopopbrengst van de Triumfatorkerk en met twee legaten. Er is daarmee ruimte voor nieuwe projecten, zoals de gedeeltelijke financiering van pioniersplek De Haven tot en met 2020.

Bestemmingsreserve Langdurig ziekteverzuim

Uit deze reserve worden de lonen, traktementsbijdragen en reïntegratieuitgaven betaald van werknemers en predikanten na de eerste zes ziekte weken. Deze reserve wordt vanuit de exploitatie aangevuld via een toeslag op de loonkosten en de traktementsbijdragen.

	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
Stand begin boekjaar	93.520	116.280
Toevoegingen via toeslag op lonen en traktementen	16.773	17.166
Onttrekkingen i.v.m. langdurig ziekteverzuim	<u>17.249-</u>	<u>39.926-</u>
Totaal Reserve langdurig ziekteverzuim	<u>93.045</u>	<u>93.520</u>

Bestemmingsreserve Studiefonds predikanten

Deze reserve is in 2017 ingesteld ten behoeve van de bijscholing van de predikanten van de PGU.

	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
Deel verkoopopbrengst Triumfatorkerk	50.000	
Bestedingen in boekjaar	<u>1.210-</u>	
Totaal Studiefonds predikanten	<u>48.790</u>	<u>-</u>

Bestemmingsreserves wijken

De hiervoor benoemde bestemmingsreserves zijn bedoeld voor de gehele PGU. Hieronder de overige bestemmingsreserves, die aan een specifieke wijk (of kostenplaats) zijn gekoppeld.

<u>Bestemmingsreserves</u>	<u>31-12-2017</u>	<u>bij</u>	<u>af</u>	<u>31-12-2016</u>	<u>Toelichting mutaties</u>
Centraal					
Pastoraat zorgcentra	14.225	6.891		7.334	Coll. sted. kerkenwerk
Jacobikerk					
Missionair project	56.190	10.000		46.190	Resultaatbestemming
Gebouw en interieur	38.000	20.000		18.000	Resultaatbestemming
Leefgem. Oudegracht	2.000	2.000			Verevening resultaat
CP Domkerk					
Personeel	100.000	25.000		75.000	Resultaatbestemming
Verevening Open Dom	135.000			135.000	
Verevening verhuur	105.000	5.000		100.000	Resultaatbestemming
Restauratie Domkerk	150.000	50.000		100.000	Resultaatbestemming
Kapellen	40.000			40.000	
Eredienst	25.000			25.000	
Zaterdagmiddagmuziek	26.598	1.878		24.720	Verevening resultaat
Johannescentrumgemeente					
Inventaris	3.000	3.000			Resultaatbestemming
Bethelkerk					
Herontwikkeling	273.221	137.291		135.930	Voorzieningen Bethelkerk
Predikant 2011-2016	13.060			13.060	
Vernieuwing wijk	10.226			10.226	
Interieur	16.290		10.000-	26.290	Inrichting Oranjekapel
Oranjekapel					
Gebouw en interieur	6.808		10.000-	16.808	Inrichting Oranjekapel
Predikantsplaats	10.830			10.830	
Nieuwe Kerk					
Uitwerking beleidsplan	50.000	10.000		40.000	Resultaatbestemming
Inventaris en apparatuur	20.000	20.000			Resultaatbestemming
Avondmaalsstel	2.922			2.922	
Tuindorpkerk					
Interieur	9.445			9.445	
Personeel	0		15.000-	15.000	Besteding in boekjaar
Wilhelminakerk					
Wilhelminakerk	17.730			17.730	
Nicolaikerk					
Verevening verhuur	69.607	10.000		59.607	Resultaatbestemming
Utrecht-West					
Nieuwe initiatieven	190.720	117.319		73.401	Legaat
De Haven					
Exploitatie 2014-2017	0	2.500	82.000-	79.500	Zie toelichting
Totaal	<u>1.385.872</u>	420.879	117.000-	<u>1.081.992</u>	

Toelichting bestemmingsreserves

Wijzigingen in bestemmingsreserves behoeven de instemming van het CvK. Met het goedkeuren van deze jaarrekening gaat het CVK ook akkoord met de door de wijkraden van kerkrentmeesters voorgestelde doelstellingen, toevoegingen en onttrekkingen.

Voor de drie bestemmingsreserves die voor alle wijken van de PGU worden benut, dat wil zeggen het Ad Voogt fonds, de reserve voor langdurig ziekteverzuim en het studiefonds voor de predikanten, loopt de exploitatie via een aparte hulpkostenplaats (zie bijlage 2, voorlaatste kolom), waarvan het eindsaldo per definitie 0 is. Dit voorkomt een onzuiver en jaarlijks schommelend beeld van de baten en lasten van de kostenplaats PGU-Centraal.

Resultaatbestemming

Vier wijken met een positief resultaat, te weten Jacobi, CP Dom, Nieuwe Kerk en Nicolai, stellen voor een deel van hun exploitatiesaldo, bij elkaar € 150.000, toe te voegen aan bestaande bestemmingsreserves. Jacobikerk en Nieuwe Kerk hebben tevens de omschrijving van bestemmingsreserves aangepast, zodat deze de doelstelling beter weergeeft.

De Johannescentrumgemeente stelt voor om uit het resultaat een nieuwe bestemmingsreserve van € 3.000 te vormen voor toekomstige investeringen in de inventaris.

Verevening resultaat

De Werkgroep Zaterdagmiddagmuziek Domkerk (WZD) kent een eigen exploitatie en jaarrekening, die wordt geconsolideerd in de wijkjaarrekening van het Citypastoraat Domkerk. De bestemmingsreserve representeert het eigen vermogen van de WZD (incl. eigen reserveringen), waaraan in 2017 € 1.878 is toegevoegd .

Voor de Leefgemeenschap aan de Oudegracht, waarvan de huur en verhuur via de wijk Jacobikerk loopt, is een nieuwe bestemmingsreserve ingesteld om de kosten en baten over meerdere jaren te kunnen verevenen. Het overschot van € 2.000 over 2017 is de start van deze reserve.

Bethelkerk en Oranjekapel

De voorzieningen voor het onderhoud en het orgel van de Bethelkerk zijn opgeheven en toegevoegd aan de bestemmingsreserve voor het kerkgebouw, die nu is bedoeld voor de voorgenomen herontwikkeling van de Bethelkerk.

Uit de voorzieningen voor het interieur van Oranjekapel en Bethelkerk is twee keer € 10.000 besteed aan het geschikt maken van de Oranjekapel voor de nieuwe gemeente 'Kerk op Zuilen'.

In 2018 zullen de voorzieningen van de twee deelwijken in elkaar worden geschoven.

Personeel Tuindorpkerk

De reservering in verband met verplichtingen betreffende een voormalige medewerker is in 2017 besteed.

- specificaties balans -

Pioniersplek De Haven

De stijging van de huurkosten van De Haven veroorzaakt door de verkoop van de Triumfatorkerk is gecompenseerd met € 2.500 uit de verkoopopbrengst.

Het exploitatietekort van € 26.000 in 2017 is gedekt uit de daarvoor ingestelde bestemmingsreserve.

Vanaf 2018 wordt de Pioniersplek drie jaar lang gesubsidieerd door het Ad Voogt fonds. De bestemmingsreserve voor de exploitatie van 2014 t/m 2017 vervalt. Het resterende saldo, te weten € 56.000, is toegevoegd aan de algemene reserve van De Haven.

<u>Recapitulatie</u>	Stand	Bij	Af	Mutatie	Stand
<u>bestemmingsreserves</u>	31-12-2016			boekjaar	31-12-2017
Ad Voogt fonds	266.288	294.064	76.706-	217.358	483.646
Langdurig ziekteverzuim	93.520	16.773	17.249-	475-	93.045
Studiefonds predikanten	-	50.000	1.210-	48.790	48.790
Bestemmingsreserves wijken	1.081.992	420.879	117.000-	303.879	1.385.871
	<u>1.441.801</u>	<u>781.716</u>	<u>212.165-</u>	<u>569.552</u>	<u>2.011.352</u>

Herkomst en bestemming

Toevoegingen :

Uit inkomsten in boekjaar - zie Specificaties baten en lasten 182.863

Uit verkoopopbrengst Triumfatorkerk 302.500

Uit opheffing voorzieningen onderhoud en orgel Bethelkerk 137.291

Uit legaten voor Ad Voogt fonds en Utrecht-West 159.064

Onttrekkingen :

Naar uitgaven in boekjaar - zie Specificaties baten en lasten 156.165-

Naar algemene reserve De Haven bij opheffing bestemmingsreserve 56.000-

Totaal mutaties bestemmingsreserves 569.552

Voorzieningen

<u>Onderhoudsvoorziening rijksmonumentale kerken</u>	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
Stand begin boekjaar	1.148.864	1.120.878
Dotaties door wijken	210.616	200.000
Rendement Kapitaal Rijksmonumentale kerken	9.384	36.500
Subsidies	634.972	45.908
Uitgaven voor restauratie en onderhoud	878.779-	254.422-
Totaal onderhoudsvoorziening	<u>1.125.056</u>	<u>1.148.864</u>

Voor de vier rijksmonumentale kerken geldt voor de periode 2012 tot en met 2019 een meerjaren onderhoudsbegroting. Per kerk worden de gemiddelde jaarkosten gedoteerd aan de onderhoudsvoorziening, waarbij rekening is gehouden met verwachte BRIM rijks subsidies. Het merendeel van de dotaties komt direct ten laste van de betreffende wijk. Daarnaast wordt het rendement op het Kapitaal Onderhoud Rijksmonumentale kerken gedoteerd. De werkelijke uitgaven voor het onderhoud worden ten laste gebracht van de voorzieningen.

<u>Voorzieningen per kerk</u>	Stand 31-12-2016	Dotaties door wijk	Dotaties kapitaal	Subsidies	Uitgaven	Stand 31-12-2017
Domkerk	465.263	53.500	5.400	589.064	720.279-	392.947 *)
Jacobikerk	114.518	52.506	1.794	16.184	79.871-	105.131
Nicolaikerk	237.073	52.401	1.399	14.757	14.237-	291.394
Janskerk	332.010	52.209	791	14.967	64.392-	335.585
	<u>1.148.864</u>	<u>210.616</u>	<u>9.384</u>	<u>634.972</u>	<u>878.779-</u>	<u>1.125.057</u>

De uitgaven en de subsidies (o.a. de BRIM-subsidie) voor de restauratie en het onderhoud van de Domkerk worden verderop in een aparte paragraaf toegelicht.

Voor de Nicolaikerk is BRIM-subsidie toegekend voor de jaren 2014 t/m 2019 en voor de Janskerk en de Jacobikerk voor 2015 t/m 2020. Voor de jaarlijkse subsidiebedragen zie hierboven.

<u>Onderhoudsvoorziening niet rijksmonumentale kerken</u>	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
Stand begin boekjaar	833.282	700.838
Dotaties door wijken	171.317	213.800
Rendement Kapitaal niet rijksmonumentale kerken	19.216	29.800
Uitgaven voor onderhoud	97.053-	128.520-
Subsidies		17.364
Mutaties i.v.m. opheffing voorziening	264.995-	
Totaal onderhoudsvoorziening	<u>661.766</u>	<u>833.282</u>

Voor de acht andere (niet rijksmonumentale) kerken geldt een meerjaren onderhoudsbegroting vanaf 2016. Per kerk worden de gemiddelde jaarkosten gedoteerd aan de onderhoudsvoorziening. Het merendeel van de dotaties komt direct ten laste van de betreffende wijk. Daarnaast wordt het rendement op het Kapitaal niet rijksmonumentale kerken gedoteerd. De werkelijke uitgaven voor het onderhoud worden ten laste gebracht van de voorzieningen.

- specificaties balans -

<u>Voorzieningen per kerk</u>	Stand 31-12-2016	Dotaties door wijk	Dotaties kapitaal	Uitgaven	Opheffing voorziening	Stand 31-12-2017
Bethelkerk	136.887		2.633	7.806-	131.714-	0
Oranjekapel	59.017	14.971	1.429	19.069-		56.347
Johanneskerk	51.313	33.807	3.293	9.338-		79.075
Nieuwe Kerk	61.759	39.558	3.842	14.864-		90.295
Tuindorpkerk	114.554	33.906	3.294	20.893-		130.861
Wilhelminakerk	101.082	17.350	1.650	12.206-		107.876
Marcuskerk	169.848	31.725	3.075	7.337-		197.311
Triumfatorkerk	138.822			5.540-	133.281-	0
	833.282	171.317	19.216	97.053-	264.995-	661.766

De Triumfatorkerk is op 1-4-2017 verkocht. De vrijgevallen voorziening is toegevoegd aan de algemene reserve.

De Bethelkerk is in 2017 gesloten en door de wijk overgedragen aan PGU-centraal. Er is niet meer gedoteerd door de wijk, want in afwachting van de herontwikkeling is het onderhoud geminimaliseerd. Noodzakelijke uitgaven worden vanaf 2018 geboekt als investeringskosten. De vrijgevallen voorziening is toegevoegd aan de bestemmingsreserve van de wijk voor het kerkgebouw, die zal worden aangewend voor de herontwikkeling van Bethelkerk tot 'Kerk op Zuilen' en buurtklooster.

<u>Onderhoudsvoorziening woningen</u>	31-12-2017	31-12-2016
Stand begin boekjaar	215.738	175.295
Dotaties	31.600	52.100
Uitgaven voor onderhoud	9.256-	11.657-
Totaal onderhoudsvoorziening	238.082	215.738

Onder deze voorziening vallen vijf pastoriën en twee voormalige kosterwoningen. Enkele andere woningen bij kerken vallen onder de voorziening van het kerkgebouw. Ook voor de woningen geldt een meerjaren onderhoudsbegroting. De dotaties komen ten laste van PGU-Centraal.

<u>Onderhoudsvoorziening kerkorgels</u>	31-12-2017	31-12-2016
Stand begin boekjaar	116.131	104.081
Dotaties door wijken	27.300	28.300
Uitgaven	2.715-	16.250-
Mutaties i.v.m. opheffing voorziening	7.291-	
Totaal onderhoudsvoorziening	133.425	116.131

Deze voorziening heeft betrekking op twintig kerkorgels en vleugels. Het onderhoud wordt via de voorziening gefinancierd, op dezelfde wijze als het onderhoud van de gebouwen.

De orgelvoorzieningen van Triumfatorkerk en Bethelkerk zijn opgeheven, analoog aan de onderhoudsvoorzieningen van deze kerken.

<u>Voorziening interieur Domkerk</u>	31-12-2017	31-12-2016
Stand begin boekjaar / Omzetting bestemmingsreserve	73.149	73.149
Dotaties	12.000	
Uitgaven	41.038-	
Totaal voorziening	44.111	73.149

Toelichting restauratie en onderhoud Domkerk 2017-2022

Begroting en besteding

In 2017 is gestart met een restauratie van de Domkerk. Daarvoor is een planning met begroting en een dekkingsplan opgesteld voor de jaren 2017 tot en met 2022. Omdat een deel van de restauratie in combinatie met het reguliere onderhoud plaatsvindt, zijn ook de al in de meerjaren onderhoudsbegroting voorziene werkzaamheden opgenomen in de begroting.

Begroting kosten restauratie en onderhoud 2017-2022	1.800.000
Inmiddels besteed of verplichtingen aangegaan t/m 31-3-2018	1.400.000
Waarvan ten laste van het boekjaar 2017	720.279 *)

Dekking begroting

De restauratie wordt bekostigd met de in 2016 toegekende BRIM subsidies van de rijksoverheid en met extra subsidies en bijdragen die vanaf 2017 zijn geworven. Omdat het doorlopende onderhoud in de planning is betrokken, tellen ook de onderhoudsdotaties mee voor de dekking:

Subsidies ontvangen of toegezegd t/m 31-3-2018 - zie specificaties	1.438.982
Dotaties door Citypastoraat Domkerk (6 jaar)	300.000
Dotaties uit Kapitaal Rijksmonumentale Kerken (bij rendement 0,5%)	36.000
Dekking tot en met 2022	1.774.982

<u>Specificatie subsidies</u>	<u>Toegezegd tm 31-3-2018</u>	<u>Ontvangen 2017</u>
Rijksoverheid BRIM 2017-2022	386.374	57.956
Provincie Utrecht - Erfgoedparels	175.000	157.500
Provincie Utrecht - Noordgevel	150.000	
Gemeente Utrecht	150.000	150.000
Stichting TBI Fundatie	250.000	
Prins Bernhard Cultuurfonds	50.000	
Maatschappij van Welstand	50.000	45.000
Crowd funding actie 'Draag de Dom'	32.552	32.552
Vrienden van de Dom	27.056	27.056
Elise Mathilde Stichting	25.000	25.000
K.F. Heinstichting	50.000	25.000
ASR	18.000	18.000
Insinger Stichting	15.000	13.500
Van Baaren Stichting	25.000	12.500
Stichting Fonds A.H. Martens van Sevenhoven	20.000	10.000
Stimuleringsfonds Rabobank Utrecht	10.000	10.000
Stichting De Roos Gesink	5.000	5.000
	<u>1.438.982</u>	<u>589.064 *)</u>

*) Zie specificatie onderhoudsvoorziening Domkerk

De tot en met 2022 geplande werkzaamheden zijn dus nagegenoeg volledig gedekt. De uitgaven worden gedeeltelijk voorgefinancierd vanuit de onderhoudsvoorziening.

Schulden

<u>Langlopende schulden</u>	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
Belegging van Wijkver. Nieuwe Kerk (incl. rendement 2017)	198.023	
Garantiesom van Stichting BB EUG	50.000	50.000
Verplichting Jacobikerk aan Centraal	51.590	62.340
Vordering Centraal op Jacobikerk	-51.590	-62.340
Totaal langlopende schulden	<u>248.023</u>	<u>50.000</u>

Belegging Wijkvereniging Nieuwe Kerk: zie toelichting bij financiële vaste activa, beleggingsportefeuille PGU.

De PGU heeft een garantiesom van € 50.000 van de Stichting Belangenbehartiging EUG ontvangen als waarborg voor de salariskosten van de katholieke pastores, die aan de externe stichting Providebit worden doorbelast.

De Jacobikerk is in 2011 ingrijpend verbouwd, hoewel de renovatie toen nog niet gepland stond in de meerjaren onderhoudsbegroting. Vanaf 2012 wordt gedurende 10 jaar de door de voorfinanciering gederfde rente door de wijk gecompenseerd. De rentevergoeding is gesteld op € 10.390 per jaar. De verplichting aan PGU Centraal wordt jaarlijks met dit bedrag afgebouwd.

<u>Kortlopende schulden</u>	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
Crediteuren PGU-Centraal	313.388	125.819
Vakantiegeld, sociale lasten en premies	36.390	40.751
Overlopende Kerkbalans-bijdragen	2.100	8.685
Vooruit ontvangen	37.592	39.736
Nog te betalen kosten	50.321	62.502
Ontvangen borg	10.350	7.500
Totaal kortlopende schulden	<u>450.141</u>	<u>284.993</u>

Het hoge crediteurensaldo per 31-12 is onder andere veroorzaakt door een aantal hoge facturen voor onderhoud en restauratie van de Domkerk. Deze zijn begin 2018 betaald.

Overige rechten en verplichtingen

Rechten en verplichtingen van de PGU die niet in de balans zijn opgenomen.

Prinsenhof

Voor de realisatie en exploitatie van het gezondheidscentrum Prinsenhof heeft de PGU in 2015 de 'Protestantse Stichting Exploitatie Prinsenhof' opgericht. Deze kerkelijke steunstichting is een zogenaamde met de PGU 'verbonden partij'. Alle baten alsmede een eventueel liquidatiesaldo, komen ten goede aan de PGU. Het bestuur bestaat uit leden van het moderamen van het CvK.

In opdracht van de Stichting is het gezondheidscentrum gebouwd op het perceel aan de Eykmanlaan dat eigendom is van de PGU. Vanaf de oplevering medio 2016 is de Prinsenhof voor tenminste 10 jaar verhuurd aan een samenwerkingsverband van zorgverleners.

De PGU beoogt via deze Stichting een deel van haar financiële reserves op een verantwoorde wijze te investeren en een stabiel rendement te verwerven, naast de beleggingen in effecten.

De PGU heeft een lening verstrekt van in totaal € 2.200.000 voor de realisatie van de Prinsenhof. De investeringen die door de PGU zijn gedaan ter voorbereiding van de herontwikkeling en de bouwrente zijn hierin opgenomen.

De Stichting is dus eigenaar van het gebouw. Medio 2016 is het gezondheidscentrum opgeleverd en ontvangt de Stichting huur van de zorgverleners.

Vanaf 1 juli 2016 wordt de lening in 30 jaar annuïtair afgelost, tegen een rente van 4 % per jaar.

De Stichting huurt het perceel van de PGU voor € 10.000 per jaar; deze huur wordt regelmatig geïndexeerd.

Verwacht wordt dat de exploitatie door de Stichting gedurende een aantal jaren negatief zal zijn door de hoge rentelasten. Vanaf 2020 is een positieve exploitatie geprognoseerd.

Zie verder de eigen jaarrekening van de Stichting Exploitatie Prinsenhof.

Specificaties Baten en Lasten

BATEN		Begroting	Realisatie	Begroting	Realisatie
		2018	2017	2017	2016
Gebouwen					
51100	Opbrengst vaste verhuur	316.000	313.777	315.200	293.849
51110	Opbrengst losse verhuur	389.000	476.984	417.500	450.380
51210	Opbrengst catering	250.500	242.329	295.000	306.490
51200	Opbrengst consumpties	79.200	87.770	81.500	90.361
51215	Kosten catering en verhuur	-182.000	-171.771	-204.950	-217.063
51220	Opbrengst winkel/verkoop	93.200	91.893	93.200	89.237
51225	Kosten winkel/verkoop	-53.000	-44.462	-53.000	-45.487
51230	Opbrengst offerblokken	121.300	137.262	111.500	124.148
51240	Opbrengst offerkaarsen	27.000	29.552	22.700	24.743
51250	Rondleidingen	5.000	5.969	3.500	4.567
51260	Opbrengst muziekkonink	97.000	105.545	96.000	109.609
51265	Kosten muziekkonink	-100.000	-111.724	-100.000	-112.769
51275	Kosten cultureel werk	-1.000	-427	-1.000	
51285	Kosten Open Dom	-10.000	-9.143	-10.000	-6.981
51290	Overige inkomsten gebouw	2.000	20.602	2.000	3.954
51810	Verhuur pastorieën	57.600	53.855	53.000	59.555
51820	(Verhuur overige woningen)				24.815
51	Gebouwen	1.091.800	1.228.011	1.122.150	1.199.409

De totale exploitatie van de kerkgebouwen kwam hoger uit dan in 2016 en ook hoger dan begroot. Vooral de stijging van de inkomsten van de Domkerk is opmerkelijk. Bijvoorbeeld: de opbrengst van de offerblokken in de Dom bedroeg € 137.000.

In bijlage 4 is per kerkgebouw de ontwikkeling van verhuur en catering vanaf 2013 weergegeven.

BATEN -vervolg		Begroting	Realisatie	Begroting	Realisatie
		2018	2017	2017	2016
Bijdragen					
53110	AKB Kerkbalans	1.325.400	1.346.769	1.315.300	1.338.836
53115	AKB correcties		-1.050		
53210	Solidariteitskas	12.500	12.181	13.000	13.315
53220	Paascollecte	10.000	9.686	12.000	12.492
53230	Giften		-1.392	3.500	999
53410	Wijkacties via PGU		5.750		14.360
53510	Bijdragen via wijk	109.250	133.289	117.950	143.569
53530	Financiële acties wijk	9.050	4.903	8.850	18.561
53550	Speciale acties wijk	13.900	18.379	17.750	30.032
53580	Giften via wijk	15.950	44.767	12.000	40.244
53610	Collecten via PGU	50.850	68.156	60.950	70.112
53650	Collecten via wijk	13.100	32.443	11.400	15.893
53910	Kleine legaten		500		2.498
53950	Overige bijdragen	6.000	20	2.400	3.813
53	Bijdragen	1.566.000	1.674.402	1.575.100	1.704.725

Ook in 2017 bleven de opbrengsten van de Actie Kerkbalans ongeveer gelijk aan de voorgaande jaren. Maar de ruim 1,3 miljoen euro wordt opgebracht door steeds minder en steeds oudere leden.

In bijlage 3 is de ontwikkeling van de bijdragen in de afgelopen vijf jaar per wijk in beeld gebracht. Het totaal aan inkomsten van de leden - kerkbalans, wijkacties, collectes enz. - is in 2017 gelijk aan 2013. De daling in het aantal Kerkbalansbijdragen met 19% werd gecompenseerd door een gemiddelde stijging van de hoogte van bijdragen met 29%.

De gemiddelde leeftijd van de bijdragende leden steeg in vijf jaar licht van 62,5 jaar naar 63,2 jaar.

BATEN -vervolg		Begroting	Realisatie	Begroting	Realisatie
		2018	2017	2017	2016
Financiële baten					
55110	Beleggingsportefeuille PGU	201.000	214.995	195.000	312.405
55115	Beleggingsportefeuille rijksmon.	12.000	9.510	48.000	36.535
55160	Rente op lening Prinsenhof	84.000	86.513	85.400	79.341
55510	Naar wijken (vergoeding op reserves)	pm	pm	pm	pm
55520	Naar voorzieningen rijksmon. kerken	-12.000	-9.383	-48.000	-36.500
55530	Naar voorzieningen overige kerken	-17.700	-19.215	-18.000	-29.800
55710	Rente bankrekeningen				2.583
55750	Overige financiële baten			-2.100	107
55	Financiële baten	267.300	282.420	260.300	364.671

De totale financiële baten zijn iets hoger uitgekomen dan begroot, maar lager dan in 2016.

Het rendement op de portefeuille voor de rijksmonumentale kerken bleef sterk achter op de begroting, die nog was gebaseerd op het onderhoudsplan uit 2011. Dat leidde tot lagere dotaties aan de voorzieningen.

Ruim € 120.000 aan financiële baten werd als vergoeding op de wijkreserves toegerekend aan de wijken. Zie vlottende activa, rekening courant. In deze geconsolideerde cijfers is dat niet zichtbaar.

Zie verder de toelichting op de beleggingen bij de vaste financiële activa.

- specificaties baten en lasten -

BATEN -vervolg	Begroting	Realisatie	Begroting	Realisatie
	2018	2017	2017	2016
Subsidies				
57110 Wijkvereniging/stichting	114.000	113.333	98.500	166.938
57120 Bijdrage WZD salarissen	29.700	29.700	30.600	29.700
57125 Bijdrage WZD kerk	5.200	5.200	5.200	5.200
57210 Subsidies PKN	64.000	68.323	63.000	63.486
57290 Overige subsidies	101.300	102.262	94.500	62.000
57310 Ad Voogt fonds PGU	pm	pm		pm
57 Subsidies	314.200	318.818	291.800	327.323

Specificatie externe subsidies

PGU: PKN voor studentenpastoraat	47.973	49.486
PGU: Balije van Utrecht	2.706	2.750
EUG: Stichting Providebit voor RK pastores	49.794	52.405
Jacobikerkerk: externe subsidies voor missionair predikant	30.000	30.000
Jacobikerkerk: Wijkvereniging	12.000	8.000
CP Dom: Werkgroep Zaterdagmiddagmuziek	34.900	34.900
CP Dom: Vrienden van de Dom	25.000	25.000
Nieuwe Kerk: Mij. van Welstand voor missionair predikant		20.000
Nieuwe Kerk: Wijkvereniging	1.000	4.750
Utrecht-West: Wijkstichtingen	17.833	9.583
Wilhelmina: PKN voor pioniersplek	9.800	4.000
Wilhelmina: Mij. Van Welstand voor pioniersplek	8.000	
Wilhelmina: Bijdrage van Vrije Evangelische Gemeente	6.250	3.750
Nicolaikerkerk: Wijkstichting	55.000	62.000
Marcuskerkerk: Wijkstichting	2.500	5.200
Marcuskerkerk: Bazaar	4.000	4.000
De Haven: PKN voor pioniersplek	9.800	10.000
Overige subsidies en externe bijdragen	2.262	1.500
Totaal	318.818	327.323

Naast externe subsidies worden (door de wijken) ook interne PGU subsidies ontvangen, namelijk uit het Ad Voogt fonds. Door de consolidatie is het totaal voor de PGU als geheel nul. In totaal betrof het in 2017 ruim € 76.000 aan Ad Voogt subsidies. Voor een overzicht van de projecten: zie balansspecificaties.

	Begroting	Realisatie	Begroting	Realisatie
	2018	2017	2017	2016
Diverse baten				
59110 Diverse baten	3.600	24.433	3.500	12.578
58 Diverse baten	3.600	24.433	3.500	12.578

Hieronder is verantwoord een verzekeringsuitkering van ruim € 20.000 aan de Wilhelminakerk in verband met de diefstal van het avondmaalsstel.

LASTEN	Begroting 2018	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
Gebouwen				
61110	404.700	442.133	525.500	532.200
61115	-29.700	-28.599	-68.600	-66.300
61130		985.088	6.500	394.598
61135		-634.972		-63.272
61140		-350.116	-6.500	-331.327
61150	10.000	33.616	17.000	36.126
61180	44.800	40.566	39.100	34.576
61310	26.100	27.300	28.300	28.300
61330		2.715		16.250
61340		-2.715		-16.250
61350	500	722	1.500	
61410	21.000	32.136	9.500	33.448
61420	12.000	12.000	12.000	
61430		41.038	50.000	
61440		-41.038	-50.000	
61510	93.100	84.583	129.000	82.876
61520	104.500	91.765	107.000	85.837
61530	6.200	9.171	9.500	6.673
61610	50.600	40.459	77.300	75.989
61620	13.600	11.580	14.200	16.172
61710	7.600	5.452	7.000	4.947
61720	9.300	8.478	7.400	10.369
61730	54.800	59.078	53.230	74.459
61810	66.600	61.512	58.200	61.964
61840	36.000	32.819	30.000	41.328
61910	12.700	11.585	13.290	13.740
61930	-12.000	-12.000	-12.000	-12.000
61 Gebouwen	932.400	964.356	1.058.420	1.060.703

De dotaties uit de exploitatie waren lager dan begroot, omdat de Bethelkerk in 2017 buiten gebruik is gesteld in afwachting van de herontwikkeling.

De dotaties uit rente waren lager, omdat het rendement op het Kapitaal voor de Rijksmonumenten tegenviel. Vanaf 2018 wordt met een meer realistisch rendement begroot.

De hoge onderhoudskosten en -subsidies hebben vooral betrekking op de Domkerk. Zie toelichting bij de onderhoudsvoorziening.

De verzekeringspremies zijn sterk gedaald dankzij hertaxaties, aangepaste percentages en een eigen risico per schadegeval van € 750 (afgedekt binnen de PGU).

Onder de post Huur wijkgebouw vallen o.a. de kantoren van het Bureau PGU in het JohannesCentrum, de locatie Oude Gracht van de EUG en ruimtes van het Centraal Museum in gebruik bij de Nicolaikerkerk.

Ten opzichte van 2016 daalden de kosten ook door de verkoop van de Triumfatorkerk.

LASTEN - vervolg		Begroting	Realisatie	Begroting	Realisatie
		2018	2017	2017	2016
Medewerkers					
63110	Predikant traktement	890.600	719.428	789.200	750.231
63120	Predikant vaste vergoedingen		69.940	79.100	76.943
63130	Predikant incid vergoedingen	6.600	668		2.304
63140	Predikant prem langdurig ziek				
63190	Predikant extern	82.000	140.966	82.600	126.198
63310	Medew bruto loon vast	927.750	662.637	657.900	668.521
63315	Medew bruto loon variabel	1.000	37.083	3.400	14.890
63320	Medew reservering vak/ej		108.445	106.440	109.302
63330	Medew soc lasten / premies		205.568	205.950	205.621
63340	Medew prem langdurig ziek				
63370	Medew vergoedingen GV		30.135	26.970	27.844
63380	Medew vergoedingen VR	12.000	9.660	7.420	7.414
63390	Medew incid vergoedingen	6.250	922		978
63610	Predikanten preekbeurten	27.900	35.680	39.970	36.357
63620	Organist/cantor van buiten	11.450	10.822	17.640	14.851
63650	Inhuur medewerkers	6.000	3.869	7.000	9.209
63810	Andere personeelskosten	5.900	10.458	5.500	5.159
63820	Opleiding / training	5.800	10.589	3.000	348
63840	Kosten lang ziekteverzuim		3.891		5.518
63910	Medew aandeel Diakonie	-84.000	-90.956	-84.000	-91.463
63920	Medew doorbelasten	-6.800	9.392	-6.900	7.506
63	Medewerkers	1.892.450	1.979.197	1.941.190	1.977.731

Aan de PGU waren in 2017 13 predikanten verbonden, bij elkaar werkzaam voor ongeveer 10 FTE. Daarnaast waren 2 extern ingehuurde predikanten werkzaam in de PGU.

De medewerkers in loondienst van de PGU zijn pastoraal werkers, kosters/beheerders, kerkmusici en bureaumedewerkers. Gemiddeld betreft het ongeveer 40 medewerkers, waarvan velen met een klein dienstverband. (Daarnaast heeft de Diakonie ongeveer 8 medewerkers in dienst.)

Omdat de medewerkers van het Bureau ook voor de Diakonie werken, wordt een deel van hun loonkosten doorbelast.

De samenvoeging van wijken en de grotere inzet van vrijwilligers op het Bureau moet vanaf 2018 leiden tot lagere loonkosten van PGU-Centraal.

- specificaties baten en lasten -

LASTEN - vervolg		Begroting	Realisatie	Begroting	Realisatie
		2018	2017	2017	2016
Gemeenteleven					
65110	Kerkdiensten	12.600	7.065	13.100	9.712
65120	Bloemen	9.200	10.028	9.700	8.722
65130	Koffie kerkdienst	3.400	2.477	3.200	1.763
65140	Kerktelefoon / opname	2.600	2.378	2.650	3.711
65310	Wijkactiviteiten	10.550	8.092	12.800	4.937
65320	Vorming en toerusting	9.350	7.866	9.750	7.049
65330	Pastoraat	3.250	2.344	2.800	2.378
65340	Groepen	6.125	3.498	10.525	2.625
65345	Baten groepen		-33		-520
65350	Koor / cantorij	5.700	6.488	6.500	7.068
65410	Jeugdwerk	11.125	5.980	8.175	4.242
65420	Kindernevendienst	5.700	4.268	6.400	4.836
65610	Kerkblad	27.500	19.126	27.100	25.065
65620	Kerkblad drukkosten	27.100	40.453	27.100	28.975
65630	Kerkblad porti	9.700	8.531	9.700	9.950
65660	Baten blad contributie	-48.100	-48.097	-49.100	-53.522
65670	Baten blad advertenties	-7.000	-6.055	-7.000	-6.660
65810	Bijzondere activiteiten	29.100	23.743	20.240	46.844
65815	Baten bijz. activiteiten	-3.100	-13.776	-4.000	-32.235
65820	Projecten	25.550	34.136	37.500	25.614
65825	Baten projecten	-17.000	-25.031	-27.500	-18.536
65880	Overig gemeenteleven	10.800	1.605	12.050	5.419
65	Gemeenteleven	134.150	95.085	131.690	87.437

Onder kosten voor gemeenteleven vallen vooral de uitgaven door de wijken rond de activiteiten in en voor de eigen wijkgemeente.

Centraal worden hier de kosten en baten van 'Kerk in de Stad' geboekt. Over 2017 was er een klein tekort op het kerkblad van € 3.500.

LASTEN - vervolg		Begroting	Realisatie	Begroting	Realisatie
		2018	2017	2017	2016
Beheer en administratie					
67110	Secretariaat	1.350	1.840	1.025	779
67120	Drukwerk/kopiëren	51.050	46.517	56.150	53.346
67130	Porti/verzendingkosten	20.800	18.859	22.450	20.963
67140	Publiciteit	8.500	3.983	5.100	942
67150	Vergaderkosten	3.250	1.960	3.250	3.306
67160	Representatie/attenties	3.950	5.786	3.600	5.729
67170	Abonnementen	3.150	2.571	2.900	3.015
67180	Contributies	2.000	7.884	8.000	8.113
67210	Computerapparatuur	5.000	4.704	5.000	4.677
67220	Telefoon/Internet	19.950	23.300	23.350	23.855
67230	Automatisering	21.000	19.978	21.000	18.227
67240	Website	6.600	16.698	6.150	2.088
67310	Koffie en thee etc	20.100	17.108	20.950	16.709
67320	Bijbels / liedboeken	1.600	814	1.150	835
67330	Kantoorartikelen	3.600	1.229	4.000	2.255
67380	Inkoop overig	3.300	3.629	3.780	4.807
67410	Vergoeding vrijwilligers	3.250	3.029	3.500	2.373
67430	(Cursussen vrijwilligers)	2.900		2.000	1.197
67440	Kosten vrijwilligers	3.250	2.145	5.500	4.376
67510	Betalingsverkeer	6.750	8.549	7.850	7.372
67520	Verzekeringen	1.100	2.168	1.200	1.293
67530	Advies / ondersteuning	9.100	40.833	6.300	13.516
67540	Accountant	11.000	11.279	11.000	10.584
67550	Salarisadministratie	4.000	3.942	4.000	3.933
67590	Overig beheer	9.400	16.409	7.925	8.198
67910	Aandeel Beheer Diakonie	-24.000	-24.000	-24.000	-24.000
67	Beheer en administratie	201.950	241.212	213.130	198.488

Er is 2017 ruim € 12.000 geïnvesteerd in een nieuwe website voor de verhuur van de Janskerk.

De samenvoeging van wijken, de herbestemming van kerkgebouwen en de vermindering van het aantal medewerkers leidde tot veel hogere advieskosten dan begroot.

De centrale kosten voor beheer en administratie bedroegen, na doorbelasting van een evenredig deel aan de Diakonie, € 70.571.

De totale doorbelasting aan de Diakonie kwam uit op € 126.956. Dit betreft de gezamenlijke kosten van Bureau medewerkers en Bureau administratie, alsmede een aantal werkplekken van de Diakonie.

- specificaties baten en lasten -

LASTEN - vervolg		Begroting	Realisatie	Begroting	Realisatie
		2018	2017	2017	2016
Verplichtingen					
68110	Aandeel PGU centraal	pm	pm	pm	pm
68210	Aandeel PKN quotum	79.300	77.730	80.500	79.808
68220	Aandeel PKN Solidariteitskas	23.300	23.400	23.300	23.300
68230	Andere verplichtingen	13.000	16.500	9.000	10.900
68	Verplichtingen	115.600	117.630	112.800	114.008

De post Aandeel PGU centraal is geconsolideerd nul. In de wijkjaarrekeningen betreft dit het aandeel in de gemeenschappelijke kosten van de PGU. Bij elkaar bedraagt de doorbelasting aan de wijken € 190.000. De centrale kosten en daarmee de doorbelasting zullen verder dalen door op het Bureau meer vrijwilligers in te zetten.

De afdrachten aan de PKN worden vastgesteld volgens landelijke regels. Eén van de factoren is het aantal belijdende leden, waarvoor € 5,00 per persoon wordt afgedragen.

Onder andere verplichtingen vallen de bijdrage van Utrecht-West aan het werk van de Diakonie in de Wijkplaats en de subsidie van de PGU aan de pioniersplek Choral Evensong & Pub, die wordt gedekt uit het Ad Voogt fonds.

		Begroting	Realisatie	Begroting	Realisatie
		2018	2017	2017	2016
Diverse lasten					
69110	Diverse lasten		3.269	2.300	6.295
69	Diverse lasten		3.269	2.300	6.295

Verrekening met bestemmingsreserves

Alle inkomsten en uitgaven, uitgezonderd aan- en verkoop van gebouwen en legaten worden verantwoord in de exploitatie. Het saldo is het resultaat over 2017 van de PGU.

Voor een deel van de kosten in 2017 is al in eerdere jaren gereserveerd en een deel van de inkomsten in 2017 zal pas in latere jaren worden besteed.

<u>VAN EN NAAR BALANS</u>		Begroting	Realisatie	Begroting	Realisatie
		2018	2017	2017	2016
Dekking kosten uit reserves					
75110	Uit bestemmingsreserves wijken	11.000	62.210	47.100	59.052
75120	Uit Ad Voogt Fonds	51.250	76.706	65.750	75.589
75150	Uit reserve langdurig ziek		17.249		39.926
75	Uit bestemmingsreserves	62.250	156.165	112.850	174.567
Reservering inkomsten					
76110	Naar bestemmingsreserves wijken		-166.089	-15.500	-188.554
76150	Naar reserve langdurig ziek		-16.773	-18.770	-17.166
76	Naar bestemmingsreserves		-182.863	-34.270	-205.720

Specificatie onttrekkingen aan bestemmingsreserves wijken

Bethelkerk: herinrichting Oranjekapel	10.000
Oranjekapel: herinrichting Oranjekapel	10.000
Tuindorpkerk: besteding reserve personeel	15.000
De Haven: exploitatie	26.000
Centraal: besteding studiefonds predikanten	1.210
	<u>62.210</u>

Specificatie toevoegingen aan bestemmingsreserves wijken

Op basis van bestaande afspraken:

Centraal: Collecten kerkdiensten zorgcentra	6.891
Centraal: Collecten vernieuwing kerkenwerk	2.320
CP Dom: Verevening reserves WZD	1.878
Jacobikerk: Verevening leefgem. Oudegracht	2.000
	<u>13.089</u>

Resultaatbestemming:

Jacobi: Missionair project	10.000
Jacobi: Interieur	20.000
CP Dom: Personeel	25.000
CP Dom: Verevening verhuur	5.000
CP Dom: Restauratie Domkerk	50.000
Johannes: Inventaris	3.000
Nieuwe kerk: Uitwerking beleidsplan	10.000
Nieuwe kerk: Inventaris en apparatuur	20.000
Nicolai: Verevening verhuur	10.000
	<u>153.000</u>

Bijlage 1: Balans en weerstandsvermogen per wijk

	Centraal	EUG	Jacobi	CP Dom	Bethel	Oranje	Johannes	Nwe kerk	Tuindorp	Wilhelm	Nicolai	Marcus	West	Haven	Triumf	Janskerk	Totaal
Activa																	
Materiële vaste activa	4.042.801															7.750	4.050.551
Financiële vaste activa	16.354.152																16.354.152
Vorderingen	145.649	33.241	24.701	75.049	5.472		4.042	6.927		5.210	45.495	2.685		9.800	920	5.855	365.045
Liquide middelen	1.281.355	3.799	26.625	38.959	7.512	4.381	17.105	15.274	3.062	5.923	10.952	10.802	4.142	11.736	5.100	12.739	1.459.466
Rekening courant PGU	-5.632.736	228.493	567.600	1.247.668	425.103	226.131	211.390	348.077	273.682	200.432	462.954	286.502	763.392	42.876	-9.310	357.746	0
Totaal Activa	16.191.221	265.534	618.926	1.361.676	438.087	230.512	232.537	370.278	276.744	211.565	519.401	299.989	767.534	64.412	-3.290	384.089	22.229.214
Passiva																	
Algemene reserve	5.352.264	202.841	323.687	176.917	124.261	158.381	134.581	143.868	107.732	54.372	123.815	132.976	576.488	58.628			7.670.811
Resultaat boekjaar	-23.528	8.858	12.484	22.706	133	-10.387	6.836	48.221	20.838	21.973	2.220	-30.257	327	784	-3.290	22.718	100.637
Herwaarderingsreserve	4.041.000																4.041.000
Kapitaal groot onderhoud	5.414.053			90.756													5.504.809
Bestemmingsreserves	639.707		96.190	581.598	312.797	17.637	3.000	72.922	9.445	17.730	69.607		190.720				2.011.353
Voorzieningen onderhoud	249.122		129.205	477.656		64.880	86.508	91.986	129.728	114.189	315.012	195.280				348.872	2.202.440
Langlopende schulden	156.463	50.000	41.560														248.023
Kortlopende schulden	362.139	3.835	15.800	12.042	895		1.612	13.280	9.001	3.300	8.747	1.990		5.000		12.500	450.141
Totaal Passiva	16.191.221	265.534	618.926	1.361.676	438.087	230.512	232.537	370.278	276.744	211.565	519.401	299.989	767.534	64.412	-3.290	384.089	22.229.214

Weerstandsvermogen	Op Zuilen										Nicolai-Marcus			
	EUG	Jacobi	CP Dom	Bethel	Oranje	Johannes	Nwe kerk	Tuindorp	Wilhelm	Nicolai	Marcus	West	Haven	
Eigen vermogen	211.699	432.361	871.977	437.191	165.632	144.417	265.011	138.015	94.076	195.642	102.719	767.534	59.412	
Garanties	50.000	25.000				?	65.000			115.000				
Vaste exploitatiekosten	176.035	372.084	414.333	132.781	81.494	179.305	193.688	208.758	133.435	260.251	176.680	138.491	54.779	
Weerstandsfactor 1-1-2018	149%	123%	210%	281%		81%	170%	66%	71%	95%	554%	108%		

Definitie weerstandsvermogen
 Het eigen vermogen (algemene reserve en bestemmingsreserves) van een wijkgemeente plus eventuele garanties van derden dienen hoog genoeg te zijn om de vaste kosten voor kerkgebouw, medewerkers en verplichtingen voor een jaar te garanderen

Garanties voor wijk	Garantie door	Garantie	Geldig tm
EUG	Stichting BB EUG	50.000	nvt
Jacobikerk	Wijkvereniging Jacobikerk	25.000	2018
Johannescentr.	gemeenteleden	20.000	?
Nieuwe Kerk	Wijkvereniging Nieuwe Kerk	65.000	2021
Nicolaikerk	Stichting ondersteuning Nicolaikerk	115.000	2017

Bijlage 2: Baten en Lasten per wijk

	Centraal	EUG	Jacobi	CP Dom	Bethel	Oranje	Johannes	Nwe kerk	Tuindorp	Wilhelm	Nicolai	Marcus	West	Haven	Triumf	Janskerk	(Hlp) *)	Totaal
Baten																		
Gebouwen	71.820	302	98.020	336.098	27.448	40.077	90.799	47.411	51.146	28.165	81.190	45.568		14.450	295.517			1.228.011
Bijdragen	34.423	136.592	277.413	143.578	66.041	21.033	110.561	234.459	181.240	75.656	148.779	105.682	115.496	23.448				1.674.402
Financiële baten	160.640	5.610	13.470	27.410	9.720	5.940	4.200	5.130	6.060	4.150	9.110	6.890	13.470	1.900		8.720		282.420
Subsidies	58.179	52.769	62.000	59.900	25.000			11.250		32.800	59.494	6.500	17.833	9.800			-76.706	318.818
Diverse baten		1.350		143			2.077			20.713			150					24.433
Totaal baten	325.062	196.623	450.904	567.129	128.209	67.050	207.637	298.250	238.445	161.484	298.573	164.640	146.949	35.148	14.450	304.237	-76.706	3.528.084
Lasten																		
Gebouwen	81.543	31.687	111.861	160.233	26.614	37.045	62.568	66.685	69.174	33.952	102.609	59.168	11.712	8.450	4.302	96.754		964.356
Medewerkers	380.497	124.760	229.796	215.718	82.900	29.534	95.856	105.426	117.013	79.894	128.607	92.952	106.344	41.159	12.419	134.636	1.685	1.979.197
Gemeentelieven	9.267	4.379	12.375	19.779	216	1.396	1.953	11.268	9.666	2.421	11.021	3.994	4.574	2.775				95.085
Beheer en administratie	70.571	7.081	21.961	28.433	5.078	4.545	16.543	12.072	14.182	3.654	15.082	14.223	3.558	2.810	1.019	20.398		241.212
Verplichtingen	-202.500	19.589	30.428	38.382	23.267	14.915	20.881	21.577	22.572	19.588	29.035	24.560	20.435	5.170		29.731		117.630
Diverse lasten		269						3.000										3.269
Totaal lasten	339.379	187.765	406.420	462.545	138.076	87.436	197.801	220.029	232.607	139.510	286.353	194.897	146.623	60.364	17.740	281.519	1.685	3.400.748
Resultaat boekjaar	-14.316	8.858	44.484	104.584	-9.867	-20.387	9.836	78.221	5.838	21.973	12.220	-30.257	327	-25.216	-3.290	22.718	-78.391	127.335
Uit bestemmingsreserves	0	0	0	0	10.000	10.000	0	0	15.000	0	0	0	0	26.000	0	0	95.165	156.165
Naar bestemmingsreserves	-9.211	0	-32.000	-81.878	0	0	-3.000	-30.000	0	0	-10.000	0	0	0	0	0	-16.773	-182.863
Eindsaldo	-23.528	8.858	12.484	22.706	133	-10.387	6.836	48.221	20.838	21.973	2.220	-30.257	327	784	-3.290	22.718	0	100.637

*) Hulp kostenplaats voor de consolidatie:

Boeking tussen centrale bestemmingsreserves en exploitatie van wijken.

Dit betreft het Ad Voogt fonds, de reserve voor langdurig ziekteverzuim en het studiefonds voor predikanten.

Resultaat van deze kostenplaats per definitie 0

Bijlage 3: Bijdragen per wijk

Ontwikkeling Kerkbalans-bijdragen in 5 jaar						
Wijk	2013	2014	2015	2016	2017	5 jaar
EUG	77.380	70.567	71.781	70.274	71.121	92%
Jacobi	223.058	233.530	227.662	238.074	237.409	106%
CP Dom	110.216	103.895	110.128	110.866	113.078	103%
Bethel	60.412	58.179	61.181	54.527	51.769	86%
Oranje	20.912	20.892	19.042	17.339	15.619	75%
Johannes	103.603	100.171	96.676	96.529	95.062	92%
Nwe kerk	107.695	132.577	152.510	172.607	202.907	188%
Tuindorp	168.323	166.441	167.247	162.512	158.527	94%
Wilhelm	62.566	63.330	63.947	60.776	59.307	95%
Nicolai	125.523	127.402	138.302	138.471	130.907	104%
Marcus	90.221	90.760	92.213	93.404	94.472	105%
West Haven	145.287	129.305	119.194	115.014	103.572	71%
				7.770	11.917	
PGU	1.295.195	1.297.048	1.319.884	1.338.163	1.345.666	104%

Ontwikkeling alle bijdragen *) van leden in 5 jaar						
Wijk	2013	2014	2015	2016	2017	5 jaar
EUG	133.404	130.132	144.474	136.072	136.592	102%
Jacobi	259.598	282.582	267.624	293.490	277.413	107%
CP Dom	142.102	140.903	140.692	141.911	143.578	101%
Bethel	81.847	79.335	81.259	76.562	66.041	81%
Oranje	29.450	28.187	29.244	25.779	21.033	71%
Johannes	118.878	114.596	109.348	111.804	110.561	93%
Nwe kerk	194.983	173.970	202.507	211.940	234.459	120%
Tuindorp	192.652	188.985	190.282	185.041	181.240	94%
Wilhelm	74.035	73.874	88.011	83.774	75.656	102%
Nicolai	141.895	152.865	150.527	150.937	148.779	105%
Marcus	106.760	108.157	110.799	109.480	105.682	99%
West Haven	161.638	140.324	129.562	128.237	115.496	71%
				17.238	23.448	
PGU	1.637.243	1.613.909	1.644.328	1.672.264	1.639.979	100%

*) Alle bijdragen van leden: Kerkbalans plus wijkacties, collectes enz.

Wijk	Aantal Kerkbalans-bijdragen			Gemiddelde Kerkbalans-bijdrage		
	2013	2017	5 jaar	2013	2017	5 jaar
EUG	124	111	90%	624	641	103%
Jacobi	394	309	78%	566	768	136%
CP Dom	249	213	86%	443	531	120%
Bethel	246	181	74%	246	286	116%
Oranje	80	53	66%	261	295	113%
Johannes	317	268	85%	327	355	109%
Nwe kerk	209	239	114%	515	849	165%
Tuindorp	327	267	82%	515	594	115%
Wilhelm	160	128	80%	391	463	118%
Nicolai	307	233	76%	409	562	137%
Marcus	253	225	89%	357	420	118%
West Haven	388	225	58%	374	460	123%
Haven		13			917	
PGU	3.054	2.465	81%	424	546	129%

Wijk	Gemiddelde Kerkbalans-leeftijd		
	2013	2017	5 jaar
EUG	51,6	57,9	+6,3
Jacobi	47,1	50,1	+3,0
CP Dom	62,8	64,3	+1,5
Bethel	68,2	67,8	-0,4
Oranje	62,8	63,5	+0,7
Johannes	74,9	74,3	-0,6
Nwe kerk	48,0	47,6	-0,4
Tuindorp	66,7	67,1	+0,4
Wilhelm	69,3	69,7	+0,4
Nicolai	58,7	62,1	+3,4
Marcus	66,0	69,5	+3,5
West Haven	70,6	69,7	-0,9
Haven		40,5	
PGU	62,5	63,2	+0,7

Bijlage 4: Exploitatie per kerkgebouw

Ontwikkeling verhuur en catering in 5 jaar

Kerkgebouw	2013	2014	2015	2016	2017	5 jaar	
Centraal	45	45	5.045	10.045	17.965		1)
Jacobi	96.784	71.900	87.749	54.556	97.904	101%	
Domkerk	117.577	73.875	122.175	111.809	119.568	102%	2)
Bethel	10.093	36.162	18.989	33.614	27.448	272%	
Oranje	50.447	42.263	48.063	41.001	40.101	79%	
Johannes	90.860	86.542	85.574	76.376	90.799	100%	
Nwe kerk	23.891	20.252	16.492	31.416	47.411	198%	
Tuindorp	54.361	56.428	63.093	54.908	51.146	94%	
Wilhelmina	85.957	17.105	22.115	19.755	28.165	165%	3)
Nicolai	56.464	59.238	75.733	98.051	73.336	130%	
Marcus	(bij Wilh.)	36.818	37.990	43.218	45.568	124%	3)
Janskerk	211.284	241.573	266.165	295.384	295.228	140%	
Triumfator	45.967	38.530	49.700	53.883	14.450		
PGU	843.732	780.732	898.884	924.018	949.089	99%	

- 1) Perceel Prinsenhof en woningen, exclusief pastorieën
- 2) Domkerk inclusief Domcafé, exclusief Domshop
- 3) Percentage ten opzichte van 2014

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Algemene Kerkenraad van de Protestantse Gemeente te Utrecht

A. Verklaring over de in het verslag opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van de Protestantse Gemeente te Utrecht gecontroleerd.

Naar ons oordeel is de in dit verslag opgenomen jaarrekening 2017 van de Protestantse Gemeente te Utrecht in alle van materieel belang zijnde aspecten opgesteld in overeenstemming met de door het College van Kerkrentmeesters gekozen en beschreven grondslagen, zoals uiteengezet in de 'Grondslagen van waardering en resultaatbepaling' van de jaarrekening.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2017;
2. de staat van baten en lasten over 2017; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Protestantse Gemeente te Utrecht zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Wattbaan 51-5
3439 ML Nieuwegein
Postbus 137
3430 AC Nieuwegein

T (030) 307 49 49
nieuwegin@vanreeacc.nl
www.vanreeacc.nl
KvK nr. 09068872

Benadrukking van de basis voor financiële verslaggeving en beperking in gebruik en verspreidingskring

Wij vestigen de aandacht op de 'Grondslagen van waardering en resultaatbepaling' in de toelichting van de jaarrekening waarin uiteen is gezet dat de jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de door het College van Kerkrentmeesters gekozen en beschreven grondslagen. De beschreven grondslagen zijn op onderdelen niet in overeenstemming met de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. Hierdoor is de jaarrekening mogelijk niet geschikt voor andere doeleinden. Onze controleverklaring is derhalve uitsluitend bestemd voor de leden en de Algemene Kerkenraad van de Protestantse Gemeente te Utrecht en het Regionaal College voor de Behandeling van Beheerszaken en dient niet te worden verspreid aan of te worden gebruikt door anderen. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

B. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het College van Kerkrentmeesters en de Algemene Kerkenraad voor de jaarrekening

Het College van Kerkrentmeesters is verantwoordelijk voor het opstellen van de jaarrekening in overeenstemming met de door het College van Kerkrentmeesters gekozen en beschreven grondslagen, zoals uiteengezet in de 'Grondslagen van waardering en resultaatbepaling' van de jaarrekening. In dit kader is het College van Kerkrentmeesters verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het College van Kerkrentmeesters noodzakelijk acht om het opstellen van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het College van Kerkrentmeesters afwegen of de entiteit in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het College van Kerkrentmeesters de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het College van Kerkrentmeesters het voornemen heeft om de entiteit te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het College van Kerkrentmeesters moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de entiteit haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Algemene Kerkenraad is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de entiteit.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het College van Kerkrentmeesters en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening de onderliggende transacties en gebeurtenissen zonder materiële afwijkingen weergeeft.

Wij communiceren met de Algemene Kerkenraad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Nieuwegein, 15 mei 2018

Van Ree Accountants

w.g.

A. Hoogenboom AA